

Raluca TULBURE

În căutare de urme și umbre

După mulți ani în care am călătorit „pe banii statului”, străbătând lumea în turnee și festivaluri, vara aceasta am dat curs invitației unor buni prieteni de a petrece o scurtă vacanță în Anglia. Zis și făcut! Bilete *low cost*, bagaje, plecare cu noaptea în cap (deh, e mai ieftin!) și iată-mă pe aeroportul din Luton. De aici și până la Birmingham (primul popas) nu este decât o aruncătură de... autobuz de vreo 2 ore și ceva.

Orașul, situat în West Midland, pe malurile râului Rea, cunoscut ca „atelierul lumii”, este atestat de prin secolul al VII-lea, când era un cătun anglo-saxon. Acum, este un oraș înfloritor, cu case tradiționale din cărămidă roșie, plin de flori și aranjamente florale care îți taie respirația. Locuit de englezi, indieni, pakistanezi și negri, Birminghamul are aerul unui oraș plin de viață, în care, în trecut, au locuit Arthur Conan Doyle, scriitorul american Washington Irving, J.R.R. Tolkien, binecunoscut pentru seria „The Lord of the Ring”.

La 35 de kilometri de Birmingham se află Stratford-upon-Avon, locul de naștere al lui William Shakespeare, care atrage, anual, peste 3.000.000 de vizitatori. M-am aflat și eu printre ei, emoționată, fericită că pot vedea aievea ceea ce îmi închipuiam încă din facultate când l-am studiat pe Shakespeare un semestru întreg.

Stratford are origini anglo-saxone și a fost un orașel comercial încă din timpuri medievale. Străduțe înguste, case din cărămidă roșie și bârne din lemn păstrate în condiții excepționale. Am parcat mașina lângă Teatrul Swan, aflat în reconstrucție. Primul teatru din oraș a fost construit în 1796 de actorul David Garrick și era din lemn, nu departe de Swan-ul de azi și a fost distrus de ploi torențiale în numai două zile. Un teatru de mici dimensiuni cunoscut ca Royal Shakespeare Rooms a fost ridicat în grădina casei natale a Marelui Will pe la începutul secolului al XIX-lea, dar a fost repede dărâmat. Cu ocazia aniversării a 300 de ani de la nașterea lui Shakespeare, în 1864, berarul Charles Flower a decis construirea unui teatru din lemn, Tercentenary, lângă depozitul său de bere, astăzi locul teatrului Courtyard. Tot Flower a donat un teren primăriei pe malul râului și așa a luat naștere în 1879 Shakespeare Memorial Theatre. Clădirea a ars în 1926. Ceea ce se vede astăzi este opera lui Elisabeth Scott și a fost inaugurat în 1932 de către Prințul de Wales. Anthony Quale și sir Peter Hall s-au numărat printre directorii care au lăsat urme adânci. Actualul Swan Theatre, inaugurat în 1980 pe locul lui Memorial Theatre, este un spațiu de joc foarte căutat.

Stratford-upon-Avon respiră „a Shakespeare“ la fiecare colț. Până să ajungi la casa lui, treci pe lângă tot felul de clădiri mai noi sau mai vechi: primăria, banca, o casă de pe la 1161 (care a fost han și care se zice că a fost sursa de inspirație la creionarea cadrului pentru personajul Falstaff, reședință a primului primar John Woolmer, în secolul al XVII-lea). Casa memorială se află pe strada Henley, cea mai veche din oraș, cu arhitectură victoriană. Strada Sheep este o zonă rezidențială din secolul al XVI-lea.

În afara casei natale mai există în oraș: Hall's Croft (cândva, casa fiicei lui Shakespeare, Susanna, măritată cu doctorul John Hall), Nash's House care alături de New Place a aparținut însuși marelui dramaturg. La Shottery se află casa lui Anne Hathaway (soția lui Will) și Palmer's Farm (casa lui Mary Arden, mama). La capătul lui Waterside se găsește Holy Trinity Church, unde dramaturgul a fost botezat și înmormântat.

Casa memorială este păstrată aproape intactă. Tatăl, John a fost primar, fabricant de mănuși și comerciant de lână. Mama era fiica unui țăran liber din Wilmcote. Casa este a unor oameni înstăriți și a fost refăcută din materiale locale: cherestea, lemn de stejar din pădurea Arden și piatră albastră de Wilmcote. Multe dintre piese sunt originale (bărnele, șemineele, etc.), iar mobilele sunt în stilul elisabetan. Înainte de a intra în casa propriu-zisă, dai de o expoziție despre viața și opera lui Shakespeare. Apoi treci printr-o grădină minunată, unde se găsesc flori, plante și arbuști ca pe vremea când aici locuia Will. În curte au loc mici reprezentații cu fragmente din piese sau sonete. În fiecare cameră din casă este câte un ghid îmbrăcat ca la 1600. Camera unde s-a născut, atelierul de mănuși al tatălui, bucătăria poartă amprenta celui mai cunoscut englez de pe mapamond. Nu poți să nu fii emoționat de dormitorul lui cu tavanul jos și pereții tapetați, cu patul din lemn cu draperii verzi și roșii, cu comoda din lemn sau de leagănul original, de jucăriile sau hainele de copil. Modul în care englezii știu să cinstească memoria bardului lor național, dar să și câștige de pe urma lui este de admirat.

După ce am plecat din Birmingham, călătoria mea a continuat la Leeds, orașul situat în West Yorkshire. Am revenit aici după 16 ani, când, datorită programului „Noroc” al UNITER, am beneficiat de o bursă de studii. Am lucrat la Playhouse, ocupându-mă printre altele și de promovarea spectacolului lui Tompa Gabor, *Lecția*. Orașul arată altfel, pentru că de abia acuma l-am descoperit. Atunci, în 1993, nu prea am avut timp de colindat. Leeds, atestat documentar în secolul al V-lea, a fost un oraș industrial pentru prelucrarea și comercializarea lânii. Conform statisticilor, Leeds este orașul cu cea mai rapidă dezvoltare din Marea Britanie și este situat între dealurile Penninilor și râul Aire. Punctul cel mai înalt este Ilkney Moor la 345 m. Zonă minunată, aflată în bătaia vântului, chiar și vara, locul unde se află stâncile „Cow and calf” (adica „vaca și vițelul”). Stâncile din piatră de moară sunt așezate una lângă alta. Prin zonă circulă tot felul de legende, una mai interesantă ca alta.

Dar, în afara faptului că Leeds-ul are aerul uni oraș modern, cu clădiri vechi, bine conservate, cu spații verzi și parcuri, mai are ceva misterios despre care am aflat datorită prietenei mele Mary, organizatoarea unor „expediții” pe care cu greu le voi putea uita. Extrapolând puțin, zona Yorkshire s-ar putea numi „zona Brontë”. De ce? Pentru că la puțini kilometri de Leeds se află trei locații legate de existența celor mai cunoscute surori din literatura universală: surorile Brontë. Charlotte, Emily și Anne au rădăcini irlandeze, dar au trăit la Haworth, lângă Keighley, regiune cunoscută ca „Brontë Country”. În casa parohială, vizavi de biserica unde tatăl fetelor, Patrick, a fost preot, s-a petrecut cea mai mare parte din scurta viață a surorilor, dar și a fratelui lor, Branwell, talentat pictor, răpus de băutură și droguri la numai 31 de ani. Orașelul care are, chiar la intrare, o gară micuță unde s-au filmat scene din *The Yanks*, cu Richard Gere și Vanessa Redgrave, poartă amprenta Brontë: cascada, podul, scaunul din piatră (unde se spune că stăteau fetele pe rând și au scris primele lor povestiri), Ponden Hall (devenit Thrushcross Grange în *La răscruce de vântun*) sau Top Withens (ruinele din același roman).

Casa parohială a fost construită la 1778 din piatră, în stil georgian. Mai târziu, s-a mai adăugat o aripă. O parte din mobilier, din lemn de stejar, obiecte personale s-au păstrat. Surorile Brontë au fost crescute de un tată autoritar, mama murind destul de tânără, erau mici de statură, foarte slabe (dovadă sunt rochiile, pantofii, gulerele, inele). Niciuna dintre ele nu a atins vârsta de 40 de ani. Muzeul conservă și cărți princeps, corespondență, precum și o serie de documente, tablouri ce au aparținut lui Branwell. Un destin tragic îi lega pe frații Brontë ale căror opere au rămas peste timp. Biserica, mormintele lor, străduțele înguste, cârciumile și ceainăriile – toate degajă un aer plin de mister.

În afară de casa parohială, în zonă mai există două locuri legate de trista poveste a familiei Brontë. Red House din Gomersal este locul unde Charlotte a scris *Shirley*. Casa a aparținut familiei Taylor, a cărei fată a fost cea mai bună prietenă a lui Charlotte. Casa construită la 1660 din cărămidă roșie păstrează aerul epocii. Plimbându-mă pe aleile parcului din jurul casei, mi-am imaginat cum, sub bolta de trandafiri, s-au conturat atâtea pagini memorabile.

Un pic mai departe, la Birstall, se află Oakwell Hall. O proprietate de peste 100 de acri, un conac în stil elisabetan, modelul casei eroinei principale din *Shirley*. Casa de la 1583 a fost reședința, apoi școală și a aparținut unei familii prietene pe care Charlotte o vizita. Mă gândesc că mi-ar fi plăcut să trăiesc în epoca aceea, când totul era în stare pură. A fost o vară sub semnul teatrului și al literaturii, una greu de uitat.

Foto: Raluca Tulbure

Surorile BRONTË